

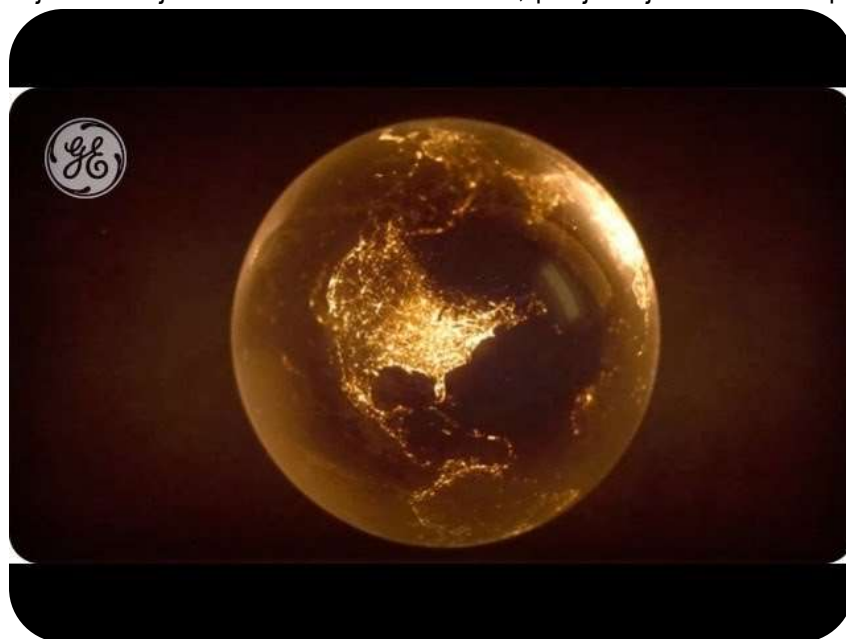

NEĆE KOSKE

ENERGETSKE KOMPANIJE : BUDUĆE INVESTICIJE - SADA U CENE (STR. 1)

REGULATOR: OBEZBEDITI PROSTOR KONVENCIONALNOJ ENERGIJI (STR. 2)

ATLANTA – Američki kolos General Electric izašao je sa novim predlogom regulacije elektroenergetskog prenosnog i distributivnog sektora, koji bi uvažio buduće ogromne investicije izazvane novom situacijom na tržištu, nastalom podsitanjem obnovljivih izvora energije, izgradnjom pametne mreže i razvojem modela distribuirane energije. Predlog je zasnovan na vrednosti usluge potrošačima (delivering value to customers), umesto pet decenija starog modela koji regulaciju cena bazira na troškovima usluge (cost of service). U izveštaju pod naslovom: Regulativa zasnovana na rezultatima: Modernim prilazom ka modernoj mreži (Results-Based Regulation: A Modern Approach to a Modern Grid), GE polazi od promena na tržištu koje zahtevaju zamenu stare infrastrukture, priključenje sve većih kapaciteta obnovljivih izvora energije i

sistemi distribuirane proizvodnje (DG), uz istovremenu zaštitu prenosnih sistema od cyber i fizičkih napada. “Ako želimo da izgradimo modernu mrežu, koja će zadovoljiti ove izazove i obezbediti dugoročne isporuke potrošačima – onda moramo preispitati postojeću regulativu”, kaže David Malkin, direktor sektora za vladina pitanja i politiku poslova digitalne energije u GE. U izveštaju se navodi da postojeći regulatorni model onemogućava kompaniji da povрати fiksne troškove i obeshrabruje investiranje, pogotovo u situaciji pada potrošnje električne energije u SAD u četiri od poslednjih pet

godina. Regulativa na modelu zasnovanom na rezultatima (results-based model) može, u takvoj situaciji, ohrabriti investicije a istovremeno očuvati svoje tradicionalne ciljeve. Results-based regulativa je zamišljena da podrži investicije kojima se uštede u troškovima dele sa potrošačima, kompanije nagrađuju za vanredne rezultate, ohrabruje radna efikasnost i odgovara na vanredna pitanja od javnog interesa, navode autori studije. Ključni elementi predloga su:

- Regulator odobrava prihode na osnovu uvida u dugoročni poslovni plan kompanije.
- Višegodišnji plan prihoda koji sadrži potsticaje za smanjenje troškova.
- Mehanizam podele zarada putem koga potrošačimogu imati benefita od ušteta kompanije.
- Jasno definisane metrike i potsticaji za vrednost isporučenu potrošačima.
- Izdvojeno finansiranje za inovativne projekte.

BEČ – Evropa rizikuje “de-industrijalizaciju” ako ne nađe rešenje za oštru razliku u cenama svoje energije u odnosu na onu iz SAD, upozorio je Walter Boltz (foto) potpredsednik evropske Agencije za saradnju energetskih regulatora (ACER). “Nešto mora da se uradi ... ili ćemo videti kako energetski intenzivne kompanije radije sele investicije iz Evrope u SAD”. Boltz je ukazao na tri ključna izazova na evropskim energetskim tržištima: “Kako obezbediti da termoelektrane budu ekonomične; kako uskladiti intermitentno snabdevanje električnom energijom sa sigurnošću snabdevanja; kako podstaći konkurenciju na maloprodajnim tržištima kao odraz poboljšanja zabeleženih na veleprodajnim tržištima?” On je rekao da mnogi problemi traže međusektorska rešenja između elektroenergetskih i gasnih

kompanija, posebno prenosno-transportnih operatera, umesto odvojenog delovanja. Boltz je ukazao da treba računati sa faktorom neminovnog rasta cena dozvola za emisije CO₂ i istakao da je sistem podsticanja obnovljivih izvora energije izolovao deo tržišta od konkurencije ... što dovodi u opasnost originalni cilj stvaranja otvorenog i integrisanog tržišta električne energije”. “Tržišni okvir treba dizajnirati tako da obezbedi deo prostora konvencionalnoj i obnovljivoj energiji. Pri tom treba imati u vidu ne samo spoljne negativne faktore, poput emisija CO₂, već i negativne efekte poput neraspoloživosti kapaciteta”, rekao je Boltz. **PEI**

2

RIM - Premijer Italije Enrico Letta (foto) u sredu je razgovarao o EU energetskoj politici sa čelnicima 10 vodećih evropskih energetskih kompanija. Izvršni direktori Eni i Enel, E-On, Vattenfall i RWE, ČEZ, GasTerra, Iberdola i Gas Natural Fenosa, kao i DGF Suez, ovim nastavljaju seriju susreta sa šefovima država i vlada, kao i EU institucijama, zahtevajući promenu evropske energetske politike radi stvaranja uslova za investiranje. Oni su se prethodno već sreli sa francuskim predsednikom Hollande-om, predsednikom EC Barroso-m i predsednikom Evropskog saveta Van Rompuy-om, a uskoro će i sa britanskim premijerom Careron-om i španskim Rajoy-om, prenosi **SeeNews**.

BRISEL - Evropska komisija treba 5. novembra da objavi Saopštenje o javnim intervencijama na tržištu električne energije sa smernicama državama članicama, uključujući preporuke za reformu politike u ovom segmentu, posebno u oblasti podrške obnovljivim izvorima i sprečavanje rizika od nepotrebnih poremećaja na tržištu, prenosi portal europa.eu.

PRAG – Međunarodni monetarni fond (MMF) traži od Kijeva da prekine sa praksom subvencionisanja gasnog sektora, nasleđenom iz sovjetskih vremena, i podigne cene prirodnog gasa, izjavio je predstavnik MMF-a u Ukrajini, Jerome Vacher, a prenosi 31. oktobra [EurActiv](http://euractiv.com). On je rekao da u segmentu zahteva koji se odnose na energetska reformu, podnetih tokom 10-dnevne posete delegacije MMF-a Ukrajini, stoji i onaj o potrebi podizanja cena gasa, kako za domaćinstva, tako i za privredu, što duže vremena odbija da prihvati vlada u Kijevu. Prethodni stand-by program MMF-a zamrznut je početkom 2011. kada je Kijev odbio da podigne cene gasa i grejanja u zemlji, potseća agencija i dodaje da je sdašnji trenutak, kada je ovaj uslov obnovljen, nezgodan jer Ukrajinu početkom 2015. očekuju predsednički izbori.

POSLOVI

SOFIJA - Izgradnja bugarskog dela gasovoda Južni tok počela je u četvrtak simboličnim povezivanjem cevi na kompresorsku stanicu u Rasovu. "Reč je o najvećem investicionom projektu u Evropi koji je presudan za energetska sigurnost čitavog evropskog kontinenta", rekao je na press konferenciji u Sofiji izvršni direktor

3

Gasproma Aleksej Miller, u prisustvu bugarskog premijera Plamena Orešarskog. Bugarski ogranak Južnog toka, dug 540 km, koštaće 3,5 milijarde evra, a finansiranje će preuzeti Gasprom. Bugarski ministar energije Dragomir Stojnević kazao je da su ovome prethodili veoma tvrdi pregovori dve strane poslednjih meseci, pa još četiri sata u 31. oktobra u Sofiji, koji su doneli nekoliko ustupaka bugarskoj strani. Prvi da bugarska vlada ne mora dati garancije za finansiranje projekta. Osim toga, Gasprom je pristao da treće zemlje mogu koristiti bugarski ogranak, u skladu sa EU zakonodavstvom, rekao je Stojnević. Prve isporuke gasa Bugarskoj Južnim tokom planirane su za decembar 2015. kazao je Miller. Kapacitet gasovoda kroz Bugarsku iznosiće 63 milijarde kubnih metara godišnje. [SEEBIZ](http://SEEBIZ.COM), [FOCUS](http://FOCUS.COM)

ESEN – Uprava nemačkog energetske kolosa RWE donela je prošlog meseca odluku o radikalnoj

promeni strategije i transformaciji iz centralizovanog u decentralizovanog snabdevača energijom, prebacujući težište sa proizvodnje, na prodaju i trgovinu, kao i decentralizovanu energiju, objavljuje **Energy post**, koji je imao uvid u poverljiv izveštaj sa sastanka održanog u Varšavi. Tradicionalno oslonjena na TE na ugalj i proizvodnju nuklearne energije, kompanija je ocenila da je ta odluka neophodna ako želi da

preživi u novom energetskom okruženju izazvanom nemačkom „zelenom revolucijom“ Energiewende i EU potsticanjem OIE. U dokumentu se ključni princip kojim se rukovodi RWE definiše stavom „od količine do vrednosti“ pri čemu se neće težiti količinskim ili procentnim ciljevima u OIE, već efektima u kapitalu. „Oslonjeni u najvećoj meri na fondove trećih strana, mi ćemo se pozicionirati kao realizator i operater projekta i integrator obnovljive energije u sistem“, piše u dokumentu. Vrednost kompanije umanjena je za trećinu u poslednje tri godine zbog Evropske energetske tranzicije, što je i bio razlog ovakve promene strategije, piše portal.

4

BUKUREŠT – Rumunija je odlučila da privatizuje 15% od državnog udela u proizvođaču hidroenergije Hidroelectrica putem javne ponude zakazane za juli iduće godine, saopštio je u petak jedan visoki vladin zvaničnik, a prenosi **Mediafax**. Posle razgovora sa delegacijom MMF-a, Vlada je odlučila da poveća udeo koji će prodati sa ranije planiranih 10%, rekao je Konstantin Nita, ministar energije. On je dodao da država takođe za iduću godinu planira prodaju većinskog udela u elektroenergetskoj distributivnoj kompaniji Electrica, u sklopu dugoročnog sporazuma postignutog sa MMF-om i Evropskom komisijom. Hidroelectrica je 80% u vlasništvu ministarstva privrede Rumunije, dok ostatak kontroliše investicioni fond Fondul Proprietatea. Inače, Rumunija je 1. novembra putem inicijalne javne ponude (IPO) prodala za 1,7 milijardi leja (383,3 miliona evra) 15% od državnog udela u nacionalnom proizvođaču gasa Romgaz, objavio je 1. novembra **Raiffeisen Research**.

BUKUREŠT - Rumunska državna energetska kompanija Nuclearelectrica ponovno je pustila u rad prvi reaktor u nuklearnoj elektrani Černavoda. Reaktor je bio ugašen 27. oktobra zbog kvara na sistemu upravljanja i nadzora, javlja rumunjski dnevnik *Ziarul Financiar*.

MOSKVA – Ruski Gasprom je objavio da neće otvarati poslove u oblasti istraživanja i proizvodnje gasa iz škrljaca u Rusiji zbog visokih troškova i ogromnih konvencionalnih rezervi prirodnog gasa. Uprava Gasproma je tu odluku donela na 29. oktobra. *UPI*

OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE - OIE

VAŠINGTON – Prema proceni Svetske banke ulaganje u obnovljive izvore energije moglo bi da bude utrostručeno do 2030. godine, sa 400 milijardi, na 1,2 biliona USD godišnje, kako bi se ostvario univerzalni pristup energiji. Procene UN govore da će četiri od pet dolara ulaganja u vezi s klimatskim promenama morati da dođe iz privatnih izvora. *Icapital*

LONDON – EU komesar za klimu Connie Hedegaard izjavila je da obnovljivi izvor energije ne treba zauvek da budu subvencionisani, kao i da potsticaji moraju biti “dinamični i fleksibilni i da prave razliku između starih i novih tehnologija”. Ona je međutim istovremeno kritikovala nastavak posticanja fosilnih

goriva, naglasivši da na svaki dolar koji ide na obnovljive, pet ili šest dolara ide na fosilna goriva. Komesar za klimu je na istom skupu izjavila da bi škrljni gas mogao promeniti prilike na tržištu energije i realizaciji klimatskih ciljeva, ali ne veruje da bi taj izvor u Evropi mogao imati efekte kakve je doneo u SAD. Emisije CO₂ u SAD

5 smanjene su 3,8% od 2011. do 2012. godine, ponajviše zbog eksplozivne proizvodnje jeftinog gasa iz škrljaca koji je potisnuo ugalj u proizvodnji električne energije. U govoru na jednom skupu u Londonu, Hedegaard je kazala da Evropska komisija smatra da države članice EU treba same da odluče žele li, ili ne odobriti eksploataciju gasnih škrljaca na svojoj teritoriji – ali uz ispunjavanje ekoloških i klimatskih standarda koji do sredine januara budu usvojeni na nivou EU. Evropski parlament je u oktobru izglasao nove EU zakone koji će zahtevati da procesi drobljenja škrljaca imaju isti nivo regulative kakav važi za bušenje nafte. Ti standardi će se u punoj meri primeniti za proizvodnju, ali ne i za inicijalno istraživanje. Hedegaard je naglasila da treba svima da bude jasno da Evropa neće moći da proizvodi škrljni gas po niskim troškovima kakvi su ostvareni u SAD. *RTCC*

PODGORICA - Tender za gradnju drugog bloka Termoelektrane (TE) u Pljevljima privukao je devet kompanija iz Evrope, Rusije i Kine, a ministarstvo ekonomije Crne Gore je saopštilo da su u finansijskom smislu najpovoljnije ponude koje su poslale tri kineske kompanije, prenosi **Pobjeda**. Posle otvaranja ponuda u četvrtak, ministarstvo je saopštilo da bi Kinezi novu termoelektranu gradili za oko 283 miliona evra, dok, recimo, Škoda iz Praga nudi cenu od oko 329 miliona evra. U saopštenju Ministarstva se, međutim,

naglašava da će pobednik na ovom tenderu biti saopšten kasnije, pošto posebna stručna komisija oceni sve ponude sa svih aspekata, ne samo tehničkih i finansijskih, nego i ekoloških. Ponude za gradnju dostavili su češki konzorcijum Škoda Praha, ruski Rusatom Overseas, poljski konzorcijum (Pol-Mot, Alstom i Foster Viler), slovačka Istroenergo grupa

6

(IEG), a iz Kine China Machinery Engineering, CGGC, TBEL grupa i Power China Institute. Elektroprivreda Crne Gore (EPCG) tenderom je tražila kompaniju koja će graditi novi blok Termoelektrane snage 220-300 megavata na lokaciji postojeće centrale u Pljevljima. Obaveza ponuđača je da obezbedi do 85 odsto ukupno potrebnog novca ili da u određenom procentu "uz finansiranje projekta, ponudi opciju zajedničkog ulaganja". U EPCG-u procenjuju da bi izgradnja drugog bloka TE Pljevlja "eliminirala" deficit električne energije i poboljšala održivost elektroenergetskog sistema Crne Gore

TIRANA – Pre par meseci ustoličena nova vlada Albanije pozvaće ČEZ na razgovore radi vansudskog rešenja problema nastalog odlukom prethodnog kabineta da (u januaru 2013.) oduzme licencu za distribuciju električne energije lokalnoj podfirmi češke energetske grupacije. ČEZ se zbog toga obratio međunarodnoj arbitraži, a albanski ministar energije Damjan Điknuri kaže da bi godine arbitriranja zaustavile investicije u taj sektor Albanije. On je rekao da se pozicija Albanije pogoršala, jer prethodna vlada niti je nacionalizovala CEZ Shperndarje, niti je otvorila pregovore sa češkom kompanijom. On je istovremeno konstatovao da češki distributer nije ispunio ugovorene obaveze investiranja.

Business Recorder

STRAZBUR – Evropski parlament je izrazio podršku produženju važenja Ugovora o energetske zajednici za posle 2016. godine, kao i odlukama sa Ministarskog sastanka EZ u Beogradu kojima se prilagođava u vođenju energetske politike u regionu budućim izazovima, posebno „uspostavljanju pravnog kontrolnog mehanizma koji će se baviti nedostacima u primeni EU (energetskih regulatornih) stečevina, kao i mehanizmima solidarnosti“. Ovi stavovi su deo prošle nedelje usvojene rezolucije o *Evropskoj susedskoj politici*, koja, kako se navodi, pruža osnovu za dalje širenje EZ, prenosi **portal Sekretarijata EZ**.

ZAGREB - Slovenačka kompanija GEN-I snabdevače naredne dve godine električnom energijom 35 ministarstava i ureda državne uprave u Hrvatskoj. Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabavke je u ponedjeljak potvrdila valjanost ponude slovenačkog distributera u iznosu od 93 miliona kuna bez

PDV-a, odnosno 16 miliona kuna manje od procenjene vrednosti nabavke. Firma GEN-I Zagreb član je Grupe GEN-I koja posluje na 18 tržišta energije u srednjoj i istočnoj Evropi. **Profitiraj.hr**

7

ZAGREB – Prvog novembra u Hrvatskoj je stupila na snagu Uredba o naknadi za podsticanje proizvodnje iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije, koju OIE proizvođačima isplaćuje Hrvatski operator tržišta energije (HROTE). S obzirom da je Uredbom iznos Naknade povećan s 0,5 na 3,5 lipa po kilovatsatu, mesečni trošak za električnu energiju od 1. novembra za kupce kategorije domaćinstvo, s prosečnom potrošnjom od 3.100 kWh godišnje, biće veći za približno 8 kuna (nešto više od 1 evro) mesečno. **Hina**

BEČ – Srbija nije ispunila obaveze iz Ugovora o energetske zajednici (EZ) vezane za razdvajanje dva vertikalno integrisana gasna preduzeća, stoji u otvorenom pismu kojim je Sekretarijat EZ 25. oktobra obavestio Beograd o ovom svom „preliminarnom stavu“. Sekretarijat potseća da je ova obaveza predviđena Direktivom 2003/55/EC iz tzv. Trećeg paketa koji treba da implementiraju države članice E, i dodaje da je već duže vremena zabrinut što ona nije primenjena kod dva srpska državna gasovodna operatera, Srbijagasa i Jugorosgasa, 50-procentne podfirme ruskog Gasproma. Krajni rok za primenu Direktive bio je 1. juli 2007., a Srbijagas još nije pravno razdvojila svoje poslove transporta, navodi se u pismu. Jugorosgasa je nedavno formirao podfirmu za transport gasovodima, ali sekretarijat brine to što ovim nisu ispunjeni zahtevi iz Direktive o obezbeđenju nezavisnog odlučivanja unutar kompanije (funkcionalnog razdvajanja). Sekretarijat navodi da je slanjem Otvorenog pisma otvorio preliminarni postupak, kojim se drugoj strani daje mogućnost da u roku od dva meseca ispuni obaveze u skladu sa zakonodavstvom EZ. **www.energy.community**

